

במקור פסח שני מגיע מתוך צורך פנימי של אנשים שהי טמאים ולא יכלו להקריב את קרבן הפסח במועדו, ב"ד בניסן. צורך זה בוטא למשה במילים "למה ניגרע?" איננו רוצים להיות שונים מכלל העדה הקדושה שהקריבה את קרבן הפסח! משה רואה את צורך העם ונותן להם פתרון-פסח שני. כיום אין אנו מקריבים את קרבן הפסח ב"ד בניסן וגם לא עושים תיקון ב"ד באייר לכך. איך בכל זאת נצליח למצוא את הרלוונטיות של פסח שני לימנו?

במישור המעשי, מלמד אותנו הרב אלקנה שרלו במאמר שכתב עבור מיזם "פסח שני" כי חכמים לעתים מתקנים תקנות שלכאורה עוקרים דבר מהתורה שבכתב. הוא מביא את המהרש"א על סוף מסכת יבמות בו תיקנו הלכות הסותרות את התורה הכתובה ע"מ שהאשה לא תישאר עגונה. לכאורה אפשר לתהות איך חכמים עושים דבר כזה? אבל חכמים פועלים בשם עיקרון שנכתב בתנ"ך והוא "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום". ניתן גם ללמוד מעיקרון זה כי אם התורה יוצרת מצוקה אצל ציבור מסוים, המציאות של קיום המצווה מתוך המצוקה הזו, איננה כוונת התורה. כך, ניתן להבין את המאמץ הגדול שעושים רבנים אורתודוקסיים במציאת פתרונות הלכתיים למצוקה הנובעת מיחס לכאורה לא שיווני מהתורה כלפי בעלי מוגבלויות, נשים, ולהט"בים.

במישור הרוחני, הרבי מלובביץ', הרב מנחם מנדל שניאורסון תוהה על הרלוונטיות של פסח שני לימנו. ברמב"ם ב"ד החזקה מובאת הלכה האומרת כי גר שנתגייר בין פסח ראשון לשני וכן קטן שנעשה בר מצווה בין פסח ראשון לשני, חייבים בפסח שני. זו הלכה מוזרה. אם פסח שני נועד כדי למצוא תיקון למצב שבו אנשים שהתחייבו במצווה ולא יכלו לעשות אותה, מדוע אנשים שלא היו חייבים בקרבן הפסח ב"ד בניסן היו חייבים בפסח שני? הרבי מלמד כי מכאן ניתן ללמוד על תפקידו של פסח שני. הוא לא נועד רק לשם תיקון אלא גם ללמד אותנו כי אנו תמיד יכולים להיות במצב יותר טוב ממצבנו הנוכחי. אנו תמיד יכולים לגדול. הרבי השתמש בשפה של 'פסיכולוגיה חיובית' בו המיקוד הוא לא רק במקולקל ובמה שצריך לתקן אלא גם בחזקות ואיפה שעוד ניתן לגדול ולצמוח. נדמה שהקביעה של הסוגיה שלנו כי הדמיון בין פסח ראשון לשני הוא דווקא במצוות הקשורות לקרבן הפסח, ולא באיסור החמץ מלמדים אותנו על מהותו של פסח שני, חג שהוא לא רק תיקון אלא גם הזדמנות לגדול ולצמוח.

ככל חוקת הפסח יעשו אותו בפסח שביגופו הכתוב מדבר מצוה שעל גופו מנין ת"ל (במדבר ט, יא) על מצות ופרורים יאכלוהו יכול אפילו מצות שלא על גופו ת"ל (במדבר ט, יב) ועצם לא ישרו בו מה שבירת העצם מיוחד מצוה שביגופו אף כל מצוה שביגופו איסי בן יהודה אומר (במדבר ט, יב) יעשו אותו בפסח שביגופו הכתוב מדבר אפר ער יכול אף מצוה שלא על גופו הא אפרת בפסח שביגופו הכתוב מדבר ה"ק השתא דאפרת על מצות ופרורים יאכלוהו אלפא יעשו אותו לאו דוקא הוא איפא הוה ליה כפרט וכלל ונעשה כלל מוסיף על הפרט ואפילו כל מילי ומילי קמ"ל איסי בן יהודה האי עצם פאי עביד ליה מיבעי ליה לאחד עצם שיש בו פוז ואחד עצם שאין בו פוז ורבנן האי יעשו אותו פאי עבדי ליה מיבעי ליה שאין שוחטין את הפסח על היחיד דכפה דאפשר לאהדורי מהדרין ת"ר ככל חוקת הפסח יעשו אותו יכול כשם שהראשון אסור בבל יראה ובל ימצא כך שני אסור בבל יראה ובל ימצא ת"ל על מצות ופרורים יאכלוהו ואין לי אלא מצות עשה מצות ל"ת מנין ת"ל (במדבר ט, יב) לא ישאירו פטנו עד בקר ואין לי אלא מצות ל"ת שניתק לעשה מצות ל"ת גמור מנין ת"ל (במדבר ט, יב) ועצם לא ישרו בו מה הפרט פפורש פ"ע ול"ת שניתק לעשה ול"ת גמור אף כל פ"ע ול"ת שניתק לעשה ול"ת גמור בכלליה דמצות ופרורים פאי קא מרבי צלי אש בפרטיה פאי פפעיט ליה השבתת שאור אפוך אנא מצוה דגופיה עדיף

איסור פסח שני יא"ל

רגע, חבינים

בספר במדבר אנו למדים על יהודים שלא היו טהורים באכילת הפסח ב"ד בניסן שביקשו הזדמנות נוספת לקיים את המצווה. התורה נתנה להם את האפשרות לאכול את קרבן הפסח ב"ד באייר. התורה כותבת על קרבן זה "ככל חוקת הפסח יעשו אותו". הגמרא שואלת על הדמיון בין שני הפסחים. האם גם מה שקשור לאיסור אכילת חמץ תקף בקרבן זה? מסתבר שיש שני כללים הקושרים את קרבן הפסח בפסח שני לזה של פסח ראשון. הראשון הוא 'לאו הניתק לעשה' פעולה שיכולה לתקן איסור, תקף בשני הפסחים. דוגמה לכך היא האיסור להשאיר מקרבן הפסח ולכן בשני הפסחים חייבים לשרוף את הנותר מהקרבן בבוקר. הכלל השני הוא 'מצווה דגופיה עדיף' מה שקשור בקרבן הפסח עצמו כמו אכילת הפסח צלוי עם מצה ומרור. לכן, מה שנלווה לקרבן, כמו הבאת קרבן החגיגה או סביבה ללא חמץ, אינו תקף לגבי פסח שני.

דרשה של הרב
מליבוביץ על
פסח שני

